

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ανδρέας Στυλιανός

19

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
1. ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	4
1.1 DARK/DISASTER TOURISM.....	4
1.2 ΟΙΝΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	7
1.3 ΑΣΤΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	10
1.4 ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	11
1.5 ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	12
1.6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ.....	14
2. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	16
2.1 DARK/ DISASTER TOURISM.....	16
2.2 ΟΙΝΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	17
2.3 ΑΣΤΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	18
2.4 ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	18
2.5 ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	20
2.6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ.....	21
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	22
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ.....	23

ΤΕΙ Κρήτης
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών, ο τουρισμός βίωσε συνεχή ανάπτυξη και εμπάθυνση της διαφοροποίησης για να γίνει ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους οικονομικές τομείς στον κόσμο. Ο σύγχρονος τουρισμός συνδέεται στενά με την ανάπτυξη και περιλαμβάνει έναν αυξανόμενο αριθμό νέων προορισμών. Αυτές οι δυναμικές έχουν μετατρέψει τον τουρισμό σε βασικό οδηγό για κοινωνικοοικονομική πρόοδο.

Σήμερα, ο επιχειρηματικός όγκος του τουρισμού ισούται ή και ξεπερνά το ύψος των εξαγωγών πετρελαίου, των προϊόντων διατροφής ή των αυτοκινήτων. Ο τουρισμός έχει γίνει ένας από τους κύριους παράγοντες του διεθνούς εμπορίου και εκπροσωπεί ταυτόχρονα μία από τις κύριες πηγές εισοδήματος για πολλές αναπτυσσόμενες χώρες. Η ανάπτυξη αυτή συμβαδίζει με την αυξανόμενη διαφοροποίηση και τον ανταγωνισμό μεταξύ των προορισμών. Αυτή η παγκόσμια εξάπλωση του τουρισμού στα βιομηχανοποιημένα και ανεπτυγμένα κράτη έχει παραγάγει οφέλη για την οικονομία και την απασχόληση σε πολλούς σχετικούς τομείς-από την κατασκευή μέχρι τη γεωργία ή τις τηλεπικοινωνίες.

Η συμβολή του τουρισμού στην οικονομική ευημερία εξαρτάται από την ποιότητα και τα έσοδα της τουριστικής προσφοράς. Ο UNWTO βοηθά τους προορισμούς στη βιώσιμη θέση τους σε όλο και πιο πολύπλοκες εθνικές και διεθνείς αγορές. Ως οργανισμός του ΟΗΕ αφιερωμένο στον τουρισμό, ο UNWTO επισημαίνει ότι ιδιαίτερα οι αναπτυσσόμενες χώρες θα επωφεληθούν από τον βιώσιμο τουρισμό και θα συμβάλουν στην υλοποίηση αυτού του τομέα.

Ως συνέπεια αυτής της αέναης ανάπτυξης, έχουν εμφανισθεί κατά καιρούς νέες τάσεις στον τουρισμό, όπως για παράδειγμα νέες μορφές. Στόχος της παρούσης εργασίας είναι να αναλυθούν ορισμένες τάσεις αυτού του είδους. Η εργασία στην ουσία χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο αναλύονται οι συγκεκριμένες τάσεις και στο δεύτερο εξετάζεται το κατά πόσο είναι δυνατό να εφαρμοστούν στα πλαίσια του ελληνικού τουρισμού.

1. ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1.1 DARK / DISASTERTOURISM

Ο σκοτεινός Τουρισμός έχει οριστεί ως τουρισμός που περιλαμβάνει ταξίδια σε τόπους που σχετίζονται ιστορικά με το θάνατο και την τραγωδία. Πιο πρόσφατα, προτάθηκε ότι η έννοια θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τους λόγους που τουρίστες επισκέπτονται αυτά τα μέρη, δεδομένου ότι τα χαρακτηριστικά του κάθε τόπου μόνο δεν μπορούν να καταστήσουν έναν επισκέπτη ως "σκοτεινό τουρίστα". Το κύριο αξιοθέατο σε σκοτεινές τοποθεσίες είναι η ιστορική τους αξία και όχι η σύνδεση τους με θάνατο και βασανιστήρια.¹

Ενώ υπάρχει μακρά παράδοση ανθρώπων που επισκέπτονται πρόσφατες και αρχαίες τοποθεσίες θανάτου, όπως ταξίδια σε αρένες μονομάχων στο Ρωμαϊκό Κολοσσαίο, παρακολουθώντας δημόσιες εκτελέσεις με αποκεφαλισμό και επισκεπτόμενοι τις κατακόμβες, αυτή η πρακτική έχει μελετηθεί ακαδημαϊκά μόνο σχετικά πρόσφατα. Οι ταξιδιωτικοί συγγραφείς ήταν οι πρώτοι που περιέγραφαν το ταξίδι τους σε τέτοιου είδους μέρη. Ο Ο'Ρουκαποκάλεσε το ταξίδι του στη Βαρσοβία, τη Μανάγουα και το Μπέλφαστ το 1988 «διακοπές στην κόλαση», ενώ ο Ροέκμιλά για «μαύρο» τουρισμό το 1993. Η ακαδημαϊκή προσοχή στο θέμα προήλθε από τη Γλασκώβη της Σκωτίας: ο όρος «σκοτεινός τουρισμός» επινοήθηκε το 1996 από τους Λέννον και Φόλεϋ, δύο μέλη του τμήματος φιλοξενίας, τουρισμού και διαχείρισης αναψυχής στο Πανεπιστήμιο της Γλασκώβη, και ο όρος «θανατοτουρισμός» αναφέρθηκε για πρώτη φορά από τον Σίτον το 1996, τότε καθηγητή τουρισμού μάρκετινγκ στο Πανεπιστήμιο της Γλασκώβης.²

Από το 2014, έχουν υπάρξει πολλές μελέτες σχετικά με τους ορισμούς, τις μορφές και τις κατηγοριοποιήσεις, όπως ο τουρισμός του Ολοκαυτώματος και ο τουρισμός πολιτιστικής κληρονομιάς, και ο όρος συνεχίζει να αναπτύσσεται έξω από την ακαδημαϊκή έρευνα, και συγκεκριμένα από τους συγγραφείς της ταξιδιωτικής λογοτεχνίας. Υπάρχει πολύ μικρή εμπειρική έρευνα για την προοπτική του σκοτεινού τουρίστα.³

Το αν ένα τουριστικό αξιοθέατο είναι εκπαιδευτικό ή απλά αντικείμενο εκμετάλλευσης ορίζεται τόσο από τους διαχειριστές του όσο και από τους επισκέπτες του. Οι τουριστικές εταιρείες με κίνητρο την απληστία μπορούν να το εκμεταλλευτούν ή να επανεξετάσουν τραγωδίες για μια μαθησιακή εμπειρία. Οι τουρίστες που καταναλώνουν σκοτεινά τουριστικά προϊόντα μπορεί να βεβηλώσουν ένα μέρος.⁴

Οι προορισμοί του σκοτεινού τουρισμού περιλαμβάνουν: κάστρα και πεδία μαχών, όπως το Culloden στη Σκωτία, το Κάστρο Bran και το κάστρο του Pothenari στη Ρουμανία. πρώην φυλακές, όπως η φυλακή Beaumaris στην Ουαλία και η έκθεση "Τζακ ο Αντεροβγάλτης" στο μπουντρούμι του Λονδίνου, περιοχές φυσικών καταστροφών ή ανθρωπογενών καταστροφών, όπως το μνημείο ειρήνης της Χιροσίμα στην Ιαπωνία, το Τσερνομπίλ στην Ουκρανία και η εμπορική δραστηριότητα στο σημείο μηδέν στη Νέα Υόρκη μετά τις 11 Σεπτεμβρίου 2001. Περιλαμβάνει επίσης τόπους ανθρώπινων θηριωδιών και γενοκτονίας,

¹ Stone, P., (2011) "Dark tourism: towards a new post-disciplinary research agenda" International Journal of Tourism Anthropology

² Stone, P. R. (2005). "Consuming dark tourism: A Thanatological Perspective." Journal of Environmental Management

³ Sidik, R., H., B., (2012) "Dark Tourism : Illuminating the Role of Innovation in a Postmodernist Society", a study on "Reflections" at Bukit Chandu

⁴ Robb, E., M., (2009) "Violence and Recreation : Vacationing in the Realm of Dark Tourism", Anthropology and Humanism

όπως το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Άουσβιτς στην Πολωνία, το μνημείο της σφαγής της Nanjing στην Κίνα, το Μουσείο Γενοκτονίας TuolSleng στην Καμπότζη, οι τόποι της εξέγερσης Jeju στη Νότια Κορέα και το κέντρο εγκλεισμού κοντά στο LaFerme του Κεμπέκ ως παράδειγμα των επιχειρήσεων εγκλεισμού του Καναδά το 1914-1920. Στο Μπαλί οι τελετές θανάτου και κηδείας έχουν γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης για τον τουρισμό, όπου οι επιχειρήσεις αρχίζουν να οργανώνουν τουριστικά λεωφορεία και να πωλούν εισιτήρια μόλις ακούσουν ότι κάποιος πεθαίνει. Στις ΗΠΑ, οι επισκέπτες μπορούν να ξεναγηθούν στο Μουσείο μνημείου του Ολοκαυτώματος.⁵

Ο τουρισμός που αφορά καταστροφές έχει οριστεί ως η πρακτική της επίσκεψης σε τοποθεσίες στις οποίες έχει συμβεί μια περιβαλλοντική καταστροφή, είτε φυσική είτε σε ανθρώπινη. Οι γνώμες σχετικά με την ηθική και τον αντίκτυπο του τουρισμού καταστροφών ποικίλουν. Οι υποστηρικτές του τουρισμού καταστροφών συχνά ισχυρίζονται ότι η πρακτική αυξάνει την ευαισθητοποίηση για το γεγονός, διεγείρει την τοπική οικονομία, και εκπαιδεύει το κοινό για την τοπική κουλτούρα, ενώ οι επικριτές ισχυρίζονται ότι η πρακτική είναι η εκμετάλλευση, τα κέρδη από την απώλεια, και συχνά χαρακτηρίζει εσφαλμένα τα εν λόγω γεγονότα. Η έλξη συνήθως προέρχεται από προσωπική σχέση σε κοινωνική, ακαδημαϊκή ή πολιτιστική πτυχή. Ένα μέρος των επισκεπτών ελπίζει να βοηθήσει στην παροχή ανακούφισης στις πληγείσες περιοχές, ορισμένες φορές απευθείας μέσω εθελοντικής εργασίας και ορισμένες φορές έμμεσα μέσω δωρεών. Άλλοι επισκέπτες δεν έχουν καμία σύνδεση με οργανωμένες ομάδες, αλλά τυχαίνει να είναι εκεί ως τουρίστες και να επισκεφθούν αυτά τα μέρη ως μέρος των περιηγήσεων τους. Ένα κοινό παράδειγμα είναι οι τουρίστες που ταξιδεύουν στην Ιταλία για να επισκεφθούν τη Ρώμη και καταλήγουν να επισκέπτονται την Πομπηία και τις γειτονικές της πόλεις χωρίς να προτίθενται αρχικά να το πράξουν.⁶

Ο τουρισμός καταστροφών παρουσιάζει μια μικτή υποδοχή, με επικριτές να την τονίζουν ότι επωφελούνται από την απώλεια και με υποστηρικτές που ισχυρίζονται ότι ο τουρισμός διεγείρει την οικονομία της ανάκαμψης και φέρνει επίγνωση της τοπικής κουλτούρας. Αν και η δημόσια αντίληψη του τουρισμού εξαρτάται από μια μεγάλη ποικιλία παραγόντων, όπως το αν η καταστροφή οφειλόταν σε άνθρωπο ή ήταν φυσική και πόσος καιρός έχει περάσει από το περιστατικό, υπάρχουν ορισμένες γενικές τάσεις στην αποδοχή του συγκεκριμένου είδους τουρισμού.⁷

Ανάλογα με το ταξίδι, ο τουρισμός καταστροφών μπορεί να θεωρηθεί εκπαιδευτική εμπειρία ή εκμετάλλευση. Το αν ένας τουριστικός ιστότοπος διακατέχεται από σεβασμό και διακριτική συμπεριφορά συχνά προσδιορίζεται τόσο από εκείνους που οργανώνουν τα ταξίδια όσο και από τους ίδιους τους τουρίστες. Επιπλέον, οι υποστηρικτές του τουρισμού καταστροφών επισημαίνουν ότι τα αξιοθέατα είναι ικανά να επανεξετάσουν τις καταστροφές με εκπαιδευτικό τρόπο, παρά το γεγονός ότι οι επιχειρηματίες έχουν κίνητρο το κέρδος. Πολλοί από αυτούς τους υποστηρικτές υποστηρίζουν ότι όταν εμφανίζεται ένας τέτοιο γκρουπ, η ευθύνη έγκειται κυρίως στους τουρίστες για την παροχή μιας βοήθειας παρά στους φορείς εκμετάλλευσης για την εκπλήρωση αυτού του αιτήματος. Για τους τουρίστες και τους επιχειρηματίες, ωστόσο, η ανάλυση της διαφοράς μεταξύ μιας εκπαιδευτικής δραστηριότητας και μιας εκμετάλλευσης απαιτεί την ερώτηση που αφορά ποιοι τομείς είναι κρίσιμοι για την κατανόηση της καταστροφής και να αποσαφηνιστεί πώς η συμπεριφορά που είναι κατάλληλη σε μια κατεστραμμένη περιοχή είναι συχνά διαφορετική από τη συμπεριφορά που είναι κατάλληλη σε νεόκτιστα σπίτια ή προσωρινά στρατόπεδα.⁸

Οι επιπτώσεις του τουρισμού στην τοπική οικονομία συχνά μετριάζονται λόγω των ιδιαιτεροτήτων του τρόπου με τον οποίο ο τουρισμός επηρεάζει το τοπικό εισόδημα. Είναι

⁵ Knudsen, B., T., (2011) "Thanatourism: Witnessing difficult pasts." *Tourist Studies*

⁶ Alexander, C. (2010) 'the Third Sector' in K. Hart, J. Laville and A. Cattani (Ed) *the Human Economy: A Citizen's Guide*

⁷ C. Costa (2011) 'Tourism and Third Sector Organisations—Strangers Or Partners?', *Tourism Planning & Development*

⁸ DiFonzo, N. (2007) *Rumor Psychology: Social and Organizational Approaches*. Washington, DC: American Psychological Association

γενικά αποδεκτό ότι αν οι περιοδείες περιλαμβάνουν δημόσιες εκδηλώσεις οργανωμένες από εθελοντές, τότε υπάρχουν σταθερές αλλά μικρές αυξήσεις σε φιλανθρωπικές δωρεές. Ωστόσο, εάν οι ξεναγήσεις οργανώνονται από ιδιωτικές εταιρείες, τότε δεν είναι πάντα σαφές πώς το ποσοστό των κερδών επιστρέφεται στις προσπάθειες ανακούφισης. Επιπλέον, ενώ οι κυβερνητικές ρυθμίσεις εμποδίζουν συνήθως τις ιδιωτικές ξεναγήσεις να επιβραδύνουν ή να αναστρέψουν την ανοικοδόμηση σε περιοχές όπου η ανοικοδόμηση έχει ήδη αρχίσει, οι επικριτές υποστηρίζουν ότι η ιδιωτική πρωτοβουλία μπορεί να εξαφανίσει κίνητρα για την ανοικοδόμηση των τοποθεσιών, όπου η ανοικοδόμηση δεν έχει συμβεί ακόμα. Μια άλλη πιθανή περίπτωση είναι ότι οι ξεναγήσεις δεν οργανώνονται από επίσημες οντότητες, αλλά αντίθετα από λιγότερο συνεκτικές ομάδες πολιτών. Αυτές οι περιπτώσεις είναι δε μελετώνται λόγω της σπανιότητάς τους.⁹

Ομοίως, οι επισκέψεις σε περιοχές καταστροφών πιστεύεται ότι έχουν επίδραση στην εμπάθεια, αλλά η φύση της επίδρασης που έχει εξαρτάται από τα στοιχεία της επίσκεψης. Οι μη οργανωμένες επισκέψεις, για παράδειγμα, μπορούν συχνά να αυξήσουν την εμπάθεια αναγκάζοντας τους επισκέπτες να δουν τον "πόνο" από κοντά και να τους παρακινήσουν να εξετάσουν πώς να αλληλεπιδρούν με τα θύματα. Οι πιο οργανωμένες επισκέψεις, από την άλλη, έχουν κατηγορηθεί για μείωση της κατανόησης, επειδή αποτελούνταν από τουρίστες που συμπεριφέρονται σαν τουρίστες και ντύνονται σαν τουρίστες. Αναλυτικά ορισμένες τοποθεσίες:¹⁰

- 1) Βεζούβιος: Όταν ο Βεζούβιος εξερράγη το 79 μ.χ., η έκρηξη έθαψε την πόλη της Πομπηίας και την κοντινή πόλη Herculaneum και διατήρησε τα πάντα, από τους δρόμους της μέχρι τις τοιχογραφίες της κάτω από την ελαφρόπετρα και την τέφρα. Αν και η Πομπηία αρχικά ανακαλύφθηκε το 1599, ο τουρισμός ήταν ανεπιθύμητος μέχρις ότου ο Ισπανός μηχανικός Χοακίν ντε Αλθαλαμέροςπραγματοποίησε μια πολύ μεγαλύτερη ανασκαφή το 1748, η οποία αποκάλυψε πολλές αξιόλογες δομές, όπως ένα πλήρως άθικτο ρωμαϊκό θέατρο. Σήμερα, η Πομπηία ανήκει στο πολύ μεγαλύτερο εθνικό πάρκο του Βεζούβιου και είναι ένα από τα δημοφιλέστερα τουριστικά αξιοθέατα της Ιταλίας, που προσελκύει περίπου 2.500.000 επισκέπτες ετησίως.
- 2) Καταστροφή του Χίντεμπουργκ (1937): Στις 6 Μαΐου 1937, το γερμανικό επιβατηγό αερόπλοιο " Χίντεμπουργκ" ξέσπασε σε φλόγες κατά τη διάρκεια μιας απόπειρας ελλιμενισμού στον ναυτικό σταθμό ακριβώς έξω από το Νιου Τζέρσεϊ. Σήμερα, μια χάλκινη πλακέτα σκιαγραφεί το σημείο του συμβάντος. Ανατολικά από το σημείο συντριβής, εθελοντές διεξάγουν δημόσιες ξεναγήσεις στο ιστορικό υπόστεγο , την τοποθεσία όπου κρατήθηκε το Χίντεμπουργκ.
- 3) Έκρηξη πυρηνικού σταθμού του Τσερνομπίλ: Το πρωί της 26ης Απριλίου 1986, ο σταθμός τεσσάρων αντιδραστήρων του Τσερνομπίλ εξερράγη, προκαλώντας αερομεταφερόμενα ραδιενεργά υλικά να εξαπλωθούν και μια πυρκαγιά που έκαιγε για δέκα ημέρες. Η έκρηξη του Τσερνομπίλ προκάλεσε δεκάδες άμεσους θανάτους και χιλιάδες θανάτους λόγω μακροχρόνιας έκθεσης. 350.000 κάτοικοι του Τσερνομπίλ και της κοντινής πόλης Pripyat εκτοπίστηκαν αμέσως. Οι άλλοι τρεις αντιδραστήρες στο εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνομπίλ συνέχισαν να λειτουργούν εκείνη τη στιγμή, αλλά σταδιακά εγκαταλείφθηκαν μέχρι να τερματιστεί η λειτουργία του εργοστασίου το 2000. Η εταιρεία περιηγήσεων SoloEastTravel εκτελεί σήμερα ημερήσιες εκδρομές μέσω της ζώνης αποκλεισμού του Τσερνομπίλ, μια περιοχή χιλίων τετραγωνικών μιλίων που περιλαμβάνει το εργοστάσιο. Τα κυριότερα σημεία της περιοδείας είναι η επίσκεψη στο κόκκινο δάσος, ένα πεύκο που καταστράφηκε από ραδιενεργή μόλυνση, εξερεύνηση του Korachi, ενός κοντινό χωριού που κατεδαφίστηκε λόγω υψηλών επιπέδων μόλυνσης και άλλες τοποθεσίες.
- 4) Πετρελαιοκηλίδα-ΕξονΒαλντέζ: Το 1989, το πετρελαιοφόρο ΈξονΒαλντέζ χτύπησε τον ύφαλο Μπλάι της Αλάσκας και διέρρευσε αργό πετρέλαιο. Εκτιμάται ότι 30.000.000 γαλόνια χύθηκαν και το πετρέλαιο από την πετρελαιοκηλίδα μόλυνε

⁹ Fan, L. (2012) 'Shelter Strategies, Humanitarian Praxis and Critical Urban Theory in Post-Crisis Reconstruction', Disasters

¹⁰ Przulski (2010) The Economics of Natural Disasters. Vol. 5507. Washington, D.C: World Bank

τελικά περισσότερα από 11.000 τετραγωνικά μίλια ωκεανού και 1300 μίλια ακτογραμμής. Η πετρελαιοκηλίδα σκότωσε εκατοντάδες θαλάσσιες ενυδρίδες, φώκιες, αετούς και εκατοντάδες χιλιάδες θαλασσοπούλια τις ημέρες που ακολούθησαν. Σήμερα, πραγματοποιούνται κρουαζιέρες με ξεναγήσεις σε παγετώνες που αναδεικνύουν την ιστορία γύρω από τη διαρροή του ΈξονΒαλντέζ και τα επακόλουθα της.

- 5) Τυφώνας Κατρίνα: Στα τέλη Αυγούστου του 2005, ο τυφώνας Κατρίνα κατέστρεψε την αμερικανική πόλη της Νέας Ορλεάνης. Αν και το 80 – 90% του πληθυσμού απομακρύνθηκε, οι καταστροφές ήταν μεγάλες. Το 80% της Νέας Ορλεάνης πλημμύρισε, το οποίο με τη σειρά του προκάλεσε την καταστροφή πάνω από 200.000 σπιτιών. Εκείνη την εποχή, η καταστροφή είχε μεγάλο αντίκτυπο στην πολιτική, τον πληθυσμό και την οικονομία για ένα μεγάλο μέρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Μια δεκαετία μετά το περιστατικό, οι επιπτώσεις του τυφώνα Κατρίνα είναι ακόμα ορατές και καταστροφικές. Αν και πολλές εταιρείες προσφέρουν ξεναγήσεις με λεωφορεία στις περιοχές που εξακολουθούν να έχουν καταστραφεί, οι επικριτές ισχυρίζονται ότι αυτές οι ξεναγήσεις παρεμβαίνουν στην προσπάθεια ανακούφισης. Μερικοί έχουν προτείνει ότι οι περίεργοι τουρίστες θα πρέπει αντ' αυτού να πάνε σε ξεναγήσεις με ποδήλατο, προκειμένου να περιορίσουν την αναστάτωση στους κατοίκους που προσπαθούν να επιστρέψουν στους ρυθμούς τους.

1.2 ΟΙΝΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο οινoturισμός είναι μια σχετικά πρόσφατη εξέλιξη της ευρύτερης τάσης του γεωργικού τουρισμού ή των εμπειριών που επικεντρώνονται γύρω από τη γεωργία, την παραγωγή και τις αγροτικές δραστηριότητες. Η επιθυμία να βιώσουν τα κρασιά στην ίδια την τοποθεσία όπου παράγονται, υπάρχει εδώ και αρκετό καιρό, αλλά, μέχρι τώρα, οι αμπελώνες του παλαιού κόσμου προσέφεραν λίγα κίνητρα για να μεταπηδήσουν στην τάση. Ωστόσο, οι οινoturιστές έχουν προσφέρει από τότε μια πολύ απαραίτητη ώθηση τόσο στο κέρδος όσο και στην προσοχή στην Καλιφόρνια. Η Καλιφόρνια έχει ιστορικό οينوποίησης που χρονολογείται μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα, πριν ο Γάλλος ιδρυτής Jean-Louis Vignes ανοίξει το πρώτο εμπορικό οينوποιείο της περιοχής το 1833. Η οينوποίηση στην περιοχή αυξήθηκε με την πάροδο των χρόνων, χάρη στις ευνοϊκές συνθήκες και την εγγύτητα με τις ναυτιλιακές υπηρεσίες στο κοντινό Σαν Φρανσίσκο.¹¹

Η ποτοαπαγόρευση αποδεκάτισε τη βιομηχανία στη δεκαετία του 1920, ωστόσο, και η οικονομική κρίση εμπόδισε τις προσπάθειες ανοικοδόμησης. Ωστόσο, περιοχές κρασιού όπως η κοιλάδα της Νάπας και η Κομητεία Σονόμα υποβλήθηκαν σε αξιοσημείωτη μεταμόρφωση τα επόμενα χρόνια. Η δεκαετία του 1960 είδε ένα κύμα οينوπαραγωγών να στήνουν καταστήματα στην περιοχή, προκειμένου να αρχίσει να παράγει κρασιά που θα ήταν ικανά να ανταγωνιστούν στην παγκόσμια σκηνή. Ακόμη και τότε, ο τουρισμός ήταν αναπόσπαστο μέρος της επιτυχίας της καλιφορνέζικης οينوποιίας. Αρχικά, τα νέα οينوποιεία δεν διέθεταν την επιρροή και τις διεθνείς συνδέσεις για να εξάγουν όλα όσα μπορούσαν να παράγουν. Ο τουρισμός στη συνέχεια γέμισε ένα κενό στην αγορά τους, με οينوποιεία, όπως αίθουσες γευσιγνωσίας, κουζίνες, γκαλερί και αίθουσες διδασκαλίας ως μέρος των εγκαταστάσεων τους. Επιπλέον, πουλούσαν κρασιά απευθείας στο κοινό από την πόρτα του κελαριού. Ένας πραγματικός πρωτοπόρος αυτού του κινήματος ήταν ο Robert Mondavi, του οποίου η συνεχής προώθηση του οينوποιείου και της κοιλάδας της Νάπα συνέβαλε ευρύτερα στη μορφή ενός τρόπου ζωής γύρω από το κρασί. Οι τουρίστες που επισκέπτονται την περιοχή δεν θα είναι μόνο σε θέση να δουν τους αμπελώνες, τις διεργασίες παρασκευής

---

¹¹Getz.(2006) . “Sustainable Wine Tourism: The Host Community Perspective.” Journal Of Sustainable Tourism

και το τελικό προϊόν, αλλά θα παρακολουθήσουν συναυλίες, δείπνα και φεστιβάλ που διοργανώνονται ακριβώς στους αμπελώνες.¹²

Το 1976, η ανάγκη να ενισχυθεί και να προωθηθεί το νέο κύμα της καλιφορνέζικης οινοποιίας έγινε σε μεγάλο βαθμό περιττή με την απόφαση του Παρισιού, ενός διαγωνισμού γευσιγνωσίας που διεξήχθη στο Παρίσι. Αυτός ο διαγωνισμός σχεδιάστηκε για να προωθήσει τα γαλλικά και καλιφορνέζικα κρασιά μεταξύ των πιο φημισμένων δοκιμασιών της Γαλλίας. Αυτή η νίκη γύρισε τελικά το status quo, καθορίζοντας ότι τα εκλεκτά κρασιά θα μπορούσαν να προέρχονται από οπουδήποτε στον κόσμο, δεδομένων των συνθηκών. Αυτό χρησίμευσε μόνο για την περαιτέρω ενίσχυση της τουριστικής βιομηχανίας, αλλά από αυτό το σημείο, το καλιφορνέζικο κρασί είχε λίγα ακόμα να αποδείξει. Οι περιφέρειες της Αυστραλίας και της Νότιας Αφρικής έχουν επίσης εδραιωθεί μεταξύ των οινοφιλικών ως τουριστικά κέντρα ικανά να παράγουν παγκοσμίως κορυφαία κρασιά.¹³

Ο παλιός κόσμος του κρασιού έχει μια πολύ διαφορετική ιστορία. Μετά από εκατοντάδες χρόνια ανάπτυξης και δημιουργίας φήμης ως παραγωγών, προορισμοί όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Γαλλία και η Ιταλία δεν έχουν βιώσει την ίδια εξάρτηση από τον τουρισμό με τον νέο κόσμο. Αντίθετα, αυτές οι τοποθεσίες του παλαιού κόσμου ανέπτυξαν εκτεταμένα δίκτυα εμπόρων οίνου για να πουλήσουν τα κρασιά τους, πολλά από τα οποία εξακολουθούν να παραμένουν σήμερα.¹⁴

Σε ομιλία της στους επιχειρηματικούς προορισμούς, η διευθύνουσα σύμβουλος του παγκόσμιου δικτύου πρωτευουσών κρασιών, ανέφερε ότι η καθιερωμένη διανομή μέσω τόσο των τοπικών όσο και των διεθνών δικτύων σήμαινε ότι ο τουρισμός ουδέποτε αντιμετωπίστηκε ως απαραίτητη πηγή εισοδήματος για τους οινοδότες του παλαιού κόσμου. Το παγκόσμιο δίκτυο πρωτευουσών κρασιών είναι ένα δίκτυο 10 μεγάλων κέντρων προορισμού κρασιού σε όλους τους παλαιούς και νέους κόσμους που εργάζονται για την προώθηση τόσο του κρασιού όσο και του οινοτουρισμού.¹⁵

Οι διαφορές μεταξύ των δύο κόσμων έχουν μέχρι και την έννοια ότι, μέχρι αρκετά πρόσφατα, ένας επισκέπτης στο Μπορντό δεν μπορούσε να αγοράσει κρασί απευθείας από το οινοποιείο όπου παράχθηκε. Η πρόκληση για τα οινοποιεία του παλαιού κόσμου είναι περισσότερο να ακουστούν μοντέρνα, να ακουστούν σύγχρονα, αλλά όχι να φαίνονται σύγχρονα. Αυτή η ρύθμιση έρχεται σε αντίθεση με αυτή των οινοποιείων του νέου κόσμου. Σύμφωνα με μια έρευνα που διεξήχθη από την Αυστραλία, οι πωλήσεις από το κελάρι συνέβαλαν 27% των εσόδων για τους μικρούς Αυστραλούς οινοδότες μεταξύ 2015 και 2016. Εκτός από τις πωλήσεις αυτές, ο παλιός κόσμος έχει επίσης καθυστερήσει, παραλείποντας να προωθήσουν το τουριστικό τους δυναμικό. Το 2008 ο ιταλικός τουρισμός λειτουργούσε μόνο στο 20% των δυνατοτήτων του. Καθώς τα δυνητικά οφέλη που μπορεί να επιφέρει ο οινοτουρισμός επισημαίνονται, η περιοχή αρχίζει επιτέλους να μεταμορφώνεται. Καθώς ο τουρισμός γενικά συνεχίζει να παρουσιάζει μια φαινομενικά ασταμάτητη ανάπτυξη, τα οικονομικά οφέλη της ενθάρρυνσης και της παροχής τουριστών έχουν γίνει υπερβολικά μεγάλα για να αγνοήσουν σχεδόν κάθε βιομηχανία. Ενώ τα προϊόντα οινοτουρισμού στην Ευρώπη μόλις πρόσφατα άρχισαν να οργανώνονται, έχουν ήδη την τάση να ξεπερνούν τους νέους ανταγωνιστές του νέου κόσμου από την άποψη της εμπειρίας. Σε συνέντευξη του, ο Άντονι Σουίφτ, γενικός διευθυντής για τις απολαύσεις του κρασιού και διευθυντής της διεθνούς διάσκεψης για τον τουρισμό του κρασιού, ανέφερε ότι προτεραιότητα για τα

¹²Brown.(2006) . “Critical Success Factors for Wine Tourism Regions: a demand analysis”. Tourism Management

¹³Wieslawa.(2012) .“Enotourism as a Form of Activating Rural Areas (On the Basis of the Province of Podkarpackie).” Journal Of Management Policy & Practice

¹⁴Alelaki, M. (2012).Exploring factors that affect wine tourism development.Phd Thesis.Aristotle University of Thessaloniki, School of Agriculture, Department of Agricultural Economics.

¹⁵ Molina, A. (2011). Wine tourism in Spain: Denomination of origin effects on brand equity. International Journal of Tourism Research

οινοποιεία στην Ευρώπη δεν είναι να ενισχύσουν τις πωλήσεις του κελαριού, αλλά αντίθετα να προσφέρουν κάτι που ο νέος κόσμος δεν μπορεί.¹⁶

Η οινοτουριστική εμπειρία στον νέο κόσμο έχει γίνει πολύ καλά οργανωμένη. Οι επισκέπτες κάνουν κράτηση σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή σε μια τοποθεσία, λαμβάνουν μια παρουσίαση από έναν επαγγελματία δημοσίων σχέσεων, απολαμβάνουν μια οργανωμένη και άρτια δοκιμή και φεύγουν περίπου μια ώρα αργότερα. Μαθαίνουν για τον αμπελώνα, πηγαίνουν στον αμπελώνα, πάνε γύρω από το οινοποιείο και γεύονται από τα βαρέλια. Μπορεί να πάνε στο οικογενειακό σπίτι και να συναντήσουν την οικογένεια. Θα δουν το πάθος, θα κατανοήσουν τη δουλειά και θα καταλάβουν γιατί είναι τόσο εκλεπτυσμένη. Αυτή η πιο προσωπική πινελιά και τα μεγαλύτερα παράθυρα επίσκεψης είναι ένα σημαντικό σημείο διαφοράς.¹⁷

Η αύξηση της δημοτικότητας ενώ εξακολουθεί να διατηρεί τη γοητεία του παλαιού κόσμου είναι μια λεπτή πράξη εξισορρόπησης. Το Μπορντό λαμβάνει επί του παρόντος περίπου 6.000.000 επισκέπτες ετησίως, με 4.000.000 από αυτούς να συμμετέχουν σε κάποια μορφή οινοτουριστικής δραστηριότητας. Από το συνολικό αριθμό των επισκεπτών, περίπου 30 % ταξιδεύουν στο Μπορντό ειδικά επειδή είναι ένας προορισμός κρασιού.¹⁸

Μια κύρια πρόκληση είναι η εφοδιαστική: οι τουρίστες που ταξιδεύουν αεροπορικώς σε μια αμπελοαγωγική περιοχή δεν μπορούν να πάρουν πολλά προϊόντα μαζί τους. Για τα οινοποιεία που δεν έχουν λειτουργία πωλήσεων απευθείας, η μελλοντική αναγνώριση επωνυμίας που έρχεται μετά από μια θετική επίσκεψη καθίσταται μεγαλύτερη προτεραιότητα. Είναι ένα στρατηγικό εργαλείο μάρκετινγκ για τους τελικούς καταναλωτές τους να έρχονται και να επισκέπτονται, αλλά κυρίως να θυμούνται την εμπειρία.¹⁹

Μια άλλη επιλογή είναι η επέκταση των βοηθητικών εμπειριών που μπορούν να συμβούν γύρω από ένα οινοποιείο, πέρα από απλά περιηγήσεις, γευσίγνωσεις και πωλήσεις, για παράδειγμα, προσφέροντας διαμονή και εστιατόρια. Επιπλέον, όλοι οι προορισμοί που αντιπροσωπεύονται από τις μεγάλες πρωτεύουσες κρασιών είναι προσβάσιμοι και έχουν πολλές επιλογές μεταφοράς. Φέτος, μια νέα σιδηροδρομική υπηρεσία υψηλής ταχύτητας άνοιξε μεταξύ Παρισιού και Μπορντό, μειώνοντας το ταξίδι σε λιγότερο από δύο ώρες. Φυσικά, για τα οινοποιεία του παλαιού κόσμου, προκειμένου να διατηρήσουν τη γοητεία που κάνει την εμπειρία της επίσκεψης τους τόσο ιδιαίτερη, πρέπει να εξισορροπήσουν τη σύγχρονη ανάπτυξη με την ιστορία στην περιοχή.²⁰

Τα παραδοσιακά οινοποιεία έχουν γίνει ικανά να περιλαμβάνουν στοιχεία σύγχρονου σχεδιασμού σε ιστορικούς χώρους, διατηρώντας τον αρχικό χαρακτήρα της περιοχής, εξασφαλίζοντας παράλληλα ότι οι εγκαταστάσεις που απαιτούνται για έναν σύγχρονο προορισμό κρασιού είναι ακόμα διαθέσιμες. Αυτό κατέστησε το σημαντικό αυτό έργο σε ένα ευαίσθητο εγχείρημα. Ακόμα, σύγχρονες αλλά προσεγγισμένες ανέσεις αναδύονται σε όλες τις παραδοσιακές περιοχές οινοποίησης. Το πιο αξιοσημείωτο είναι το LaTorddu VIN, που βρίσκεται στο κέντρο του Μπορντό, το οποίο άνοιξε τον Ιούνιο του 2016. Στην ουσία το LaTorddu VIN εξετάζει το ποτό, την ιστορία και τον πολιτισμικό του αντίκτυπο. Το Μουσείο επίσης εξετάζει το Μπορντό και την ιστορία του πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιώντας την πιο

---

¹⁶Baird, T. (2013). Innovation in New Zealand wine tourism businesses. Paper presented at Tourism, Local Foods and Regional Development

¹⁷Sharples, L. (2002). The History and Development of Chilean Wines. International Journal of Wine Marketing

¹⁸Whitford, M. (2013) An exploration of events research: Event topics, themes and emerging trends. Int. J. Event Festiv. Manag

¹⁹Casini, L. (2015) Sustainability in the wine industry: Key questions and research trends A. Agric. Food Econ

²⁰Huertas, R. (2015) Perceived efficacy of sustainability strategies in the US, Italian, and Spanish wine industries. Int. J. Wine Bus. Re

πρόσφατη διαδραστική τεχνολογία για να συνδεθεί με τους επισκέπτες με καινοτόμους τρόπους.²¹

1.3 ΑΣΤΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με έρευνα του Ινστιτούτου επιστήμης και τεχνολογίας φωτεινής ρύπανσης, το 80% της χερσαία μάζας της γης πάσχει από ελαφριά ρύπανση, ενώ για το 99% των ανθρώπων στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ ο νυχτερινός ουρανός επισκιάζεται από τεχνητό φωτισμό. Καθώς η γη γίνεται ολοένα και πιο πυκνοκατοικημένη και οι πόλεις επεκτείνονται, οι ευκαιρίες για την ανθρωπότητα να κοιτάξει στο υπόλοιπο σύμπαν μειώνονται. Σε όλο τον πλανήτη, οι ταξιδιώτες αναζητούν τώρα τον τελευταίο σκοτεινό ουρανό του κόσμου, όπου μπορούν να έχουν μια ξεκάθαρη, μη μολυσμένη θέα των αστεριών. Αναλυτικά:²²

- 1) Η λάμψη του γαλαξία: Ένας μετεωρίτης που διασχίζει τον ορίζοντα. Δυστυχώς, η οπτική πρόσβαση στον νυχτερινό ουρανό, τον τελευταίο αιώνα, γίνεται όλο και πιο σπάνια. Το 2001, η Διεθνής Ένωση σκοτεινού ουρανού δημιούργησε ένα πρόγραμμα για να προωθήσει προορισμούς που εργάζονται για τη διατήρηση του σκοτεινού ουρανού τους, και ο αστροτουρισμός είναι μια αυξανόμενη τάση από τότε. Το 2017, περίπου 7.000.000 άνθρωποι ταξίδεψαν σε όλες τις ΗΠΑ για να δουν την ολική έκλειψη ηλίου και παρόμοια ταξίδια αναμένονται στη Νότια Αμερική, όταν μια άλλη έκλειψη θα σκεπάσει προσωρινά ένα κομμάτι της ηπείρου. Χάρη στην αυξανόμενη ευαισθητοποίηση και την αύξηση του αριθμού των καθορισμένων πάρκων σκοτεινού ουρανού, οι ταξιδιώτες μπορούν να συνδυάσουν το ταξίδι βλέποντας ένα νέο μέρος με το να περιπλανηθούν κάτω από τα αστέρια, είτε σε μια ξενάγηση αστεριών, σε ένα πάρτι ή πίνοντας ένα ποτήρι σαμπάνια πάνω σε ένα ηφαίστειο. Πολλά από τα μεγάλα παρατηρητήρια του κόσμου είναι ανοικτά για τους επισκέπτες, ενώ μερικά προσφέρουν μικρά μαθήματα αστρονομίας και βραδιές με παρατήρηση άστρων.
- 2) Νοτιοδυτικές ΗΠΑ: η καθαρή, στεγνή νοτιοδυτική Αμερική έχει μια μεγάλη συλλογή από σκοτεινούς χώρους, συμπεριλαμβανομένου του πρώτου καθορισμένου πάρκου σκοτεινού ουρανού σε φυσικές γέφυρες στη Γιούτα, τη σκοτεινή πόλη του Φλάγκσταφ της Αριζόνα, το κοσμικό κάμπινγκ στο νέο Μεξικό και το Γκραν Κάνυον, το οποίο φιλοξενεί ένα ετήσιο πάρτι αστεριών τον Ιούνιο.
- 3) Ιαπωνία: το 2018, η Ιαπωνία βραβεύτηκε με το πρώτο της αναγνωρισμένο μέρος του σκοτεινού ουρανού. Το πάρκο 406 τετραγωνικών χιλιομέτρων καλύπτει τα απομακρυσμένα υποτροπικά νησιά Yaeyama από τη νότια ακτή της Ιαπωνίας και παρέχει την καλύτερη παρατήρηση άστρων στη χώρα.
- 4) Βόρεια Βρετανία: Μερικοί από τους σκοτεινότερες ουραμούς της Ευρώπης μπορούν να βρεθούν πάνω από τα απομακρυσμένα μέρη της Βόρειας Βρετανίας, συμπεριλαμβανομένου του πρώτου καθορισμένου πάρκου σκοτεινού ουρανού της χώρας, του εθνικού πάρκου του Νορθάμπερλαντ και του πάρκου νερού και δάσους. Η παρατήρηση άστρων, εκτελείται από έναν εθελοντή του Αστεροσκοπείου.
- 5) Σκανδιναβία: από τον Σεπτέμβριο έως τον Απρίλιο είναι η καλύτερη στιγμή για να παρακολουθήσει κανείς τοσέλας από την Ευρωπαϊκή Αρκτική.

²¹Liu.(2012). "Old Wine region, new concept and sustainable development: winery entrepreneurs' perceived benefits from wine tourism on Spain's Canary Islands." Journal Of Sustainable Tourism

²²Fernández, A. (2018). "Tourism Destination Governance: Guidelines for Implementation", in E. Fayos -Solà, J. da Silva, and J. Jafari, eds.: Knowledge Management in Tourism: Policy and Governance Applications

- 6) Νήσος Στιούαρτ, Νέα Ζηλανδία: ένα από τα σημαντικότερα μέρη για να παρακολουθήσει κανείς το σέλας.
- 7) Μαούνα Κέα, Χαβάη: η Μαούνα Κέα της Χαβάης στεγάζει το μεγαλύτερο Αστεροσκοπείο του κόσμου για την οπτική αστρονομία. Οι επισκέπτες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα τηλεσκόπια των εγκαταστάσεων και να παρακολουθήσουν συνεδρίες με αστέρια στη σύνοδο του ClearSky.
- 8) Κανάρια Νησιά: πολύ μακριά από τη ελαφριά ρύπανση της ηπειρωτικής Ευρώπης, τα διεθνή παρατηρητήρια των Καναρίων Νήσων στο Teide στην Τενερίφη και το Ρογκ ντε Λος Μουτσάνος στη Λα Πάλμα είναι ανοικτά σε επισκέπτες για ξεναγήσεις και συνεδρίες με παρατήρηση άστρων.
- 9) Αστρικές ξεναγήσεις: το astroTour προσφέρει περιηγήσεις αστρονομίας με επικεφαλής επιστήμονες και δωρίζει ένα ποσοστό των κερδών της στην έρευνα.
- 10) Έναστρο ξενοδοχείο: ένα ταξίδι στην κεντρική Ασία ή τη Μογγολία προσφέρει μια προσέγγιση DIY για ταξίδια σε νυχτερινό ουρανό σε συνδυασμό με την ευκαιρία διανυκτέρευσης και σύνδεσης με την τοπική κουλτούρα.
- 11) Κρουαζιέρες: λόγω της έλλειψης φωτεινής ρύπανσης, η ανοιχτή θάλασσα είναι ένα εξαιρετικό μέρος για την παρατήρηση άστρων. Η διαδρομή λειτουργεί σε όλο το μήκος της νορβηγικής ακτής από το Μπέργκεν μέχρι πολύ πέρα από τον Αρκτικό κύκλο.
- 12) Ξενοδοχεία με παρατήρηση άστρων: αρκετά ξενοδοχεία, όπως το ElquiDomas στη Χιλή, διαθέτουν δωμάτια με τηλεσκόπια και θέα στον ουρανό.

1.4 ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Αν και η κατάδυση είναι παγκοσμίως γνωστή ως αθλητική δραστηριότητα, μπορεί να μην γίνει αντιληπτό ότι οι καταδύσεις είναι μια εξειδικευμένη αγορά στον τουριστικό τομέα. Αυτή η εξειδικευμένη αγορά περιλαμβάνει προσφορές σχεδιασμένες για συγκεκριμένους τύπους τουριστών.

Η προτεραιότητα του δύτε βρίσκεται στην ίδια την περιοχή καταδύσεων αντί για το κατάλυμα, το τοπίο ή τα αξιοθέατα γύρω. Ο στόχος των διακοπών καταδύσεων είναι να δει άγνωστους τόπους, μεγάλη ποικιλία υποβρύχιων ειδών, καθαρό νερό και εντυπωσιακούς κοραλλιογενείς υφάλους. Οι δύτες μπορούν να επιλέξουν από ένα ευρύ φάσμα προορισμών καταδύσεων. Υπάρχουν διαθέσιμες ηλεκτρονικές ιστοσελίδες για να βρει κανείς το ιδανικό σημείο διακοπών. Μπορούν επίσης να πάρουν πληροφορίες από ένα ταξιδιωτικό πρακτορείο ή να πληροφορηθούν από έμπειρους δύτες. Τα σημεία κατάδυσης βρίσκονται σε όλο τον κόσμο. Μερικοί δύτες μπορεί να είναι ικανοποιημένοι με καταδύσεις σε μια λίμνη και κάποιιοιθα προτιμούσαν να ταξιδέψουν στοΜαυρίκιο για παράδειγμα για να εξερευνήσουν ένα άλλο είδος υποβρύχιου κόσμου. Ως εκ τούτου, είναι πολύ εύκολο για τους δύτες να ταξιδέψουν σε όλο τον κόσμο.²³

Όσο διασκεδαστική και αν είναι η κατάδυση, οι κίνδυνοι δεν μπορούν να αγνοηθούν. Υπάρχουν διαφορετικοί κίνδυνοι που μπορεί να συμβούν ενώ κάποιος βρίσκεται κάτω από το νερό, όπως η ασθένεια αποσυμπίεσης, η εμβολή αρτηριακού αέρα, η νάρκωση και πνιγμός. Για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων είναι σημαντικό να μην ενεργεί κάποιος απρόσεκτα και να ελέγχει πάντα την ποιότητα και την πληρότητα του εξοπλισμού του. Είναι γνωστό ότι επίσης έμπειροι δύτες θα πρέπει να βουτούν σε ομάδες με άλλους δύτες ώστε να φροντίζουν ο ένας τον άλλον. Οι αρχάριοι πρέπει να έχουν επαρκείς οδηγίες ασφάλειας και

²³ Seymour, K. (2012). A social and environmental impact analysis of scuba diving activities at Sodwana Bay. Potchefstroom: North-West University, Potchefstroom Campus

ευθύνης πριν καταδυθούν στο νερό και πρέπει πάντα να συνοδεύονται από έμπειρους δύτες.²⁴

1.5 ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο γενεαλογικός τουρισμός είναι ένα τμήμα της τουριστικής αγοράς που αποτελείται από τουρίστες που έχουν προγονικές συνδέσεις με τον προορισμό των διακοπών τους. Αυτοί οι τουρίστες γενεαλογίας ταξιδεύουν στη γη των προγόνων τους για να επανασυνδεθούν με το παρελθόν τους. Ο τουρισμός αυτός είναι ένας παγκόσμιος κλάδος, αν και είναι πιο εξέχων σε χώρες που έχουν βιώσει μαζική μετανάστευση κάποια στιγμή στην ιστορία και, ως εκ τούτου, έχουν μια μεγάλη παγκόσμια κοινότητα της διασποράς.²⁵

Ο τουρισμός οικογενειακής ιστορίας είναι απόλυτα συνεπής με μία από τις πιο σύγχρονες τάσεις στην αγορά, δηλαδή με τη χρήση του παρελθόντος ως πόρου. Τα δεσμά της συγγενείας, της στοργής και της συνάφειας είναι η βάση στην οποία βασίζεται η γενεαλογική έρευνα. Η συνάφεια είναι ότι οι γενεαλογικοί δεσμοί που υπάρχουν μεταξύ ενός ατόμου και ενός άλλου, ο οποίος, αν και δεν είναι συγγενής του, είναι σε κάθε περίπτωση γενεαλογικά σχετιζόμενος με τον πρώτο, μέσω μιας συνεχούς σειράς διμερών σχέσεων αποτελεί το βασικότερο λόγο. Η σχέση συνάφειας πρέπει να γίνει κατανοητή με μια ευρεία έννοια: Πρώτον, ως σύνδεσμος μεταξύ του τουρίστα και άλλων ανθρώπων που δεν δεσμεύονται αναγκαστικά από σχέσεις συγγένειας. Δεύτερον, με πράγματα, εδάφη, φωτογραφίες, ημερολόγια, επιστολές, με σπίτια και ερείπια κ.α.²⁶

Τα μουσεία είναι τα πιο άρτια αποθετήρια αναμνήσεων. Μεταξύ αυτών είναι εθνογραφικές φωτογραφικές συλλογές, πολεμικά μουσεία, βιομηχανικά μουσεία, μουσεία της τοπικής ιστορίας κ.α.. Οι βιογράφοι, οι ιστορικοί της οικογένειας, οι λάτρεις της τοπικής ιστορίας, οι πολιτιστικοί διαμεσολαβητές και φυσικά οι γενεαλογικοί αποτελούν το ανθρώπινο κεφάλαιο που είναι απαραίτητο για τη σύσταση μιας προσφοράς προσαρμοσμένης στις ανάγκες των απαιτητικών γενεαλογικών τουριστών.²⁷

Ο γενεαλογικός τουρισμός εμφανίστηκε την ίδια στιγμή με τον μαζικό τουρισμό, όταν οι γιορτές έγιναν ανοικτές για όλα τα κοινωνικά στρώματα. Από τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι Αφροαμερικανοί άρχισαν να επιθυμούν να ανακαλύψουν την Αφρικανική προέλευσή τους, ενώ οι απόγονοι των Ευρωπαίων μεταναστών μπόρεσαν να αντέξουν οικονομικά να επιστρέψουν στις πατρίδες από τις οποίες κατάγονταν.²⁸

---

²⁴ Connell, J. (2009). *Tourism: a modern synthesis*. 3rd ed. London: South Western Cengage Learning

²⁵ Shin, J.H. (2004), 'Hospitality and Tourism Marketing: Recent Developments in Research and Future Directions', *International Journal of Hospitality Management*

²⁶ O'Brien, B. (2005), 'Our rituals should help us cope with change', *The Irish Times*, 31 December

²⁷ Nash, C. (2002), 'Genealogical Identities\ Environment and Planning D: Society and Space

²⁸ Nash, C. (1993), "Embodiment of the Nation": The West of Ireland Landscape and Irish Identity' in O'Connor, B. and Cronin, M. (eds), *Tourism in Ireland: A Critical Analysis*. Cork: Cork University Press.

Η επιθυμία να ανακαλύψουμε ξανά τους προγόνους μας ή τις δικές τους «ρίζες» είναι ένα φαινόμενο που απασχολεί ολόκληρο τον δυτικό κόσμο και σχετίζεται με τη διάλυση της συνοχής των γενεών και τη χαλάρωση των αφηγημάτων που είναι ικανά να επανατοποθετούν το άτομο μέσα σε μια συλλογική ιστορία. Η αποσύνθεση της ιστορίας ως κοινή κληρονομιά αφήνει χώρο για μεμονωμένες διαδρομές που επιδιώκουν να φέρουν την τάξη στο παρελθόν με την επανασύνδεση στο παρόν. Οι κοινωνίες μας θεωρούνται συλλογές ατόμων των οποίων ο καθένας θα έδινε μια συγκεκριμένη μνήμη που δεν θα ήταν μια σύνοψη ή μια κάμψη της μνήμης γενικά, αλλά αυτό θα ήταν έγκυρο για τη δική του μοναδικότητα. Πρόκειται για μια παρατήρηση που δίνει νόημα στην εκτεταμένη "γενεαλογική τάση" που βρίσκει σε εξέλιξη.²⁹

Φαίνεται ότι η αναζήτηση για τόπους και οι επανακατασκευές γενεαλογικών δέντρων που ασκούνται στα αρχεία αντισταθμίζουν μια συλλογική αφήγηση που απέτυχε. Μια κοινωνία που ίσως δεν αναγνωρίζεται πλέον μόνο στο δίκτυο των εξουσιών που έχουν μετατοπιστεί στην επικράτεια από το κεντρικό κράτος και η οποία αντ' αυτού επιδιώκει να στηρίξει έναν εναλλακτικό συνδετικό ιστό, επιβεβαιώνει αυτήν την τάση. Ωστόσο, είναι ένα θετικό φαινόμενο επειδή τείνει να αναζωπυρώσει τους δεσμούς μεταξύ του παρελθόντος και του παρόντος παίρνοντας τις κινήσεις από την ιστορία της οικογένειάς, η οποία ήταν τότε ο θεμελιώδης βασικός πυρήνας της κάθε κοινωνίας.³⁰

Η γενεαλογική κουλτούρα ανήκει παραδοσιακά στις μεγάλες οικογένειες της φεουδαρχικής αριστοκρατίας. Η γενεαλογία, σε όλη τη σύγχρονη εποχή και μέχρι τον δέκατο ένατο αιώνα, είναι κυρίως ριζωμένη στον τομέα των οικονομικών συμφερόντων. Οι δοκιμές της καταγωγής συχνά παρήχθησαν σε κληρονομικές διαδικασίες για περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν, δωρίστηκαν ή περνούν μέσω τρίτων, σφραγίζοντας τις συμφωνίες μεταξύ ισχυρών οικογενειών. Τα δικαιώματα των διαδόχων βασίζονταν ουσιαστικά σε ιεραρχίες γονέων ταξινομημένες σε ένα εκτεταμένο νομικό και προσαρμοσμένο σύστημα. Οι γενεαλογικοί και διακεκριμένοι δικηγόροι ήταν περιζήτητοι για την επιδεξιότητα με την οποία εντόπιζαν τέτοια ζητήματα.³¹

Η αναζήτηση ταυτότητας μέσω του γενεαλογικού δέντρου για τις αστικές οικογένειες, για τους τεχνίτες και για τους πυρήνες των μικρών ιδιοκτητών γης, των εργατών και των αγροτών, έχει αναπτυχθεί σε ένα άλλο πλαίσιο και μόλις πρόσφατα φαίνεται να έχει αποκτήσει τη δική του σφαίρα διάχυσης. Από την άλλη πλευρά, σε κοινωνικές ομάδες που έχουν γίνει αντιληπτές για αιώνες σε μια ιστορική κατάσταση μάζας, κίνησης ή απλά απόστασης από την κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας, δεν θα μπορούσαν να αντιστοιχούν στη γενεαλογική εκπροσώπηση που μόλις περιγράφηκε.³²

Το ενδιαφέρον για τις ρίζες είναι στην πραγματικότητα ένα φαινόμενο των τελευταίων τριάντα χρόνων που έχει εκφραστεί στην αναζήτηση για τα μέλη μιας οικογένειας και όχι στην αναγνώριση ενός δεσμού αίματος με μια θρυλική ιστορία πρόγονων. Τα αρχεία δεν είναι πλέον η αποκλειστική πηγή των επαγγελματιών ιστορικών στενή, που στοχεύουν στη συλλογή υλικών για τη συγγραφή δοκιμών. Αντίθετα, όλο και περισσότερο τις τελευταίες δεκαετίες, το πεδίο έρευνας επεκτάθηκε σε διάφορες κοινωνικές τάξεις, καθεμία με τις ανάγκες μνήμης και τις ανάγκες ταυτότητάς της. Οι έρευνες δείχνουν το εξής: σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη στα βρετανικά αρχεία το 2001, μόνο το 5,5% των χρηστών δήλωσαν ότι η επίσκεψη ήταν για σκοπούς ακαδημαϊκής έρευνας ή παρόμοια, το 9,6% σχετιζόταν με

²⁹ Morrissey, J. (2005), 'A Lost Heritage: The Connaught Rangers and Multivocallrishness' in Ireland's Heritages: Critical Perspectives on Memory and Identity. Aldershot: Ashgate

³⁰ Merrigan, M. (2006a), 'Genealogy & Heraldry Bill 2006 Published', Ireland's Genealogical Gazette, Volume 2.Issue 3

³¹ Meldon, J. (1995), 'Tourism and the Environment', Geographical Viewpoint

³² McManus, R. (1997), 'Heritage and Tourism in Ireland: An Unholy Alliance?', Irish Geography

άλλα επαγγελματικά και το 82,3% ισχυρίστηκε ότι πραγματοποίησε έρευνα για προσωπικό ενδιαφέρον ή για χόμπι. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, μια έρευνα που διεξήχθη το 2000 ανακάλυψε ότι το 60% των Αμερικανών είναι πιθανό να πραγματοποιήσει γενεαλογική έρευνα. Το διαδίκτυο και η πληροφορική έχουν επαναπροσδιορίσει τη γενεαλογία. Στις ΗΠΑ υπάρχουν πάνω από 2.000.000 ιστοσελίδες που δημοσιεύονται από "ομάδες φίλων" των εθνικών αρχείων. Η ιστοσελίδα Ancestry.com εμπορεύεται λογισμικό για να δημιουργήσει γενεαλογικά δέντρα και χάρτες μετανάστευσης.³³

1.6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Αυτή η νέα τάση του ονομάζεται βιωματικός τουρισμός. Βιωματικός επειδή οι τουρίστες πάνε διακοπές και δοκιμάζουν νέες εμπειρίες, επιθυμούν να συμμετάσχουν σε διεγερτικές, πρωτότυπες δραστηριότητες, επιλέγοντας ανάλογα με τις δικές τους γεύσεις και τα πάθη τους. Τα δεδομένα φαίνεται να το επιβεβαιώνουν. Σύμφωνα με μια έρευνα παρακολούθησης των τουριστικών τάσεων, η TripAdvisor δήλωσε ότι το 71% θέλει να ταξιδέψει για να διευρύνει τους ορίζοντές του, το 55% για να αναζητήσει μοναδικές, ενδιαφέρουσες εμπειρίες, το 44% για να εμπλουτίσει την πολιτιστική του γνώση και το 36% για να μπει στην τοπική κουλτούρα. Όσοι αναζητούν αυτή τη μορφή βιωματικού τουρισμού είναι γενικά ανεξάρτητοι ταξιδιώτες οι οποίοι, με τη βοήθεια της διάδοσης των ταξιδιωτικών ιστοσελίδων και των ιστολογίων, γνωρίζουν πώς να κάνουν χρήση του Διαδικτύου για να βρουν τις πιο κατάλληλες προτάσεις και ιδέες με βάση τις ανάγκες τους.³⁴

Με την αύξηση της επιθυμίας για νέες εμπειρίες αυξάνεται επίσης η επιθυμία της αλληλεπίδρασης με το έδαφος, ώστε να δημιουργηθεί μια ισχυρή ένωση και να διεισδύσει προσωπικά στις παραδόσεις, τις συνήθειες και τις ειδικότητες ενός τόπου, αποκαθιστώντας την αυθεντικότητα και την πρωτοτυπία του. Όσοι επιλέγουν το βιωματικό είδος του τουρισμού αναζητούν εμπειρίες που συνδέονται στενά με το έδαφος που πρόκειται να επισκεφθούν: εξ ου και η σημασία, για τους τουριστικούς φορείς, να είναι σε θέση να προσφέρουν και να επικοινωνούν με τον καλύτερο προορισμό τους. Ως εκ τούτου, η επιθυμία, από τους τουρίστες, να συμμετάσχουν σε ένα μάθημα μαγειρικής, μια πολιτιστική ξενάγηση, μια γευσιγνωσία ή μια εκδρομή που δεν είναι γενική, αλλά ειδική, επισημαίνονται όλα ως τοπικά.³⁵

Με την εξέλιξη του βιωματικού τουρισμού, οι τουρίστες δεν είναι πλέον ικανοποιημένοι με τα έτοιμα πακέτα ή τις τυπικές προσφορές: αναζητούν κάτι συγκεκριμένο, αναζητώντας εξαιρετικά εξατομικευμένες προσφορές, με συγκεκριμένες υπηρεσίες που πληρούν τις ανάγκες και τα αιτήματά τους.³⁶

Μία από αυτές τις μορφές είναι ο εθελοντισμός. Ο διεθνής εθελοντισμός είναι όταν οι εθελοντές συνεισφέρουν το χρόνο τους για να εργαστούν για οργανισμούς εκτός των αντίστοιχων χωρών τους. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι εθελοντές εργάζονται σε αναπτυσσόμενες χώρες για διεθνή αναπτυξιακά προγράμματα με τοπικές εθελοντικές

³³ McGahem, J. (2005), Memoir. London: Faber and Faber

³⁴ Ramaswamy, V. (2004). The future of competition: Co-creating unique value with customers. Boston: Harvard Business School Press.

³⁵ Ryan, C. (2012). Antecedents of tourists' loyalty to Mauritius: The role and influence of destination image, place attachment, personal involvement, and satisfaction. Journal of Travel Research

³⁶ Petkus, E. (2004). Enhancing the application of experiential marketing in the arts. International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing

οργανώσεις που διεξάγουν δραστηριότητες όπως η προώθηση της υγείας, η εκπαίδευση και η διατήρηση του περιβάλλοντος. Οι τάσεις δείχνουν ότι ο διεθνής εθελοντισμός έχει γίνει όλο και πιο δημοφιλής σε πολλές χώρες τις τελευταίες δεκαετίες. Ο διεθνής εθελοντισμός είναι ένας ευρύς όρος που χρησιμοποιείται για έναν εξειδικευμένο ρόλο, καθώς και βραχυπρόθεσμους ρόλους. Οι άνθρωποι είναι εθελοντές για πολλούς λόγους, αλλά σπάνια κάποιος γίνεται εθελοντής αυστηρά για χρηματικούς λόγους, καθώς πολύ λίγοι οργανισμοί προσφέρουν μισθό για εθελοντισμό. Πιο πειστικά κίνητρα περιλαμβάνουν την εμπειρία μιας άλλης κουλτούρας, τη γνωριμία με νέους ανθρώπους και την προώθηση των προοπτικών σταδιοδρομίας. Τα κίνητρα αυτά είναι κοινά μεταξύ των νεότερων εθελοντών που αναζητούν εμπειρία ή κατεύθυνση στη σταδιοδρομία τους. Οι άνθρωποι γενικά εργάζονται εθελοντικά για να αυξήσουν τη διεθνή τους επίγνωση, να πλαισιώσουν τη φτώχεια και τις συνέπειές της, ως μια εκπαιδευτική ευκαιρία, και να βοηθήσουν τους ανθρώπους, ενώ έχουν μια ηθικά ικανοποιητική εμπειρία. Πολλοί πιστεύουν ότι το ταξίδι θα αλλάξει τον τρόπο που σκέφτονται όταν επιστρέφουν στο σπίτι. Ωστόσο, άλλοι απλώς αναζητούν να δώσουν σε άλλους και δεν πιστεύουν ότι η εμπειρία τους θα τους προκαλέσει να σκεφτούν δύο φορές για τη ζωή τους στην πατρίδα τους. Πολλοί συμμετέχοντες χρησιμοποιούν αυτά τα ταξίδια για να ενισχύσουν τα βιογραφικά τους, να ταξιδέψουν με φίλους, να αποκτήσουν παγκόσμια εμπειρία και να δουν νέες χώρες. Ένα κοινό κίνητρο είναι να κάνουν τη διαφορά και να επιτύχουν κάτι θετικό για άλλους. Πολλοί εθελοντές τείνουν να συμφωνούν ότι υπάρχουν μειονεκτούντες άνθρωποι στις χώρες καταγωγής τους, αλλά η κλίμακα του μειονεκτήματος έξω από τις χώρες καταγωγής τους θεωρείται μεγαλύτερη. Ο εθελοντισμός στο σπίτι μπορεί να αποσπάσει εικόνες βοηθώντας τους λιγότερο τυχερούς, ή εκστρατείες με μια τοπική ομάδα. Ο εθελοντισμός στο εξωτερικό τείνει να συνδέεται με τη διεθνή ανάπτυξη και να γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ των πλουσίων και των φτωχών. Ο εθελοντισμός στο εξωτερικό φαίνεται συχνά μια πιο άξια συμβολή σε αυτό το πλαίσιο στους εθελοντές παρά στην εργασία στη χώρα τους. Αυτή η προοπτική είναι ιδιαίτερα αληθινή για τους εθελοντές που είναι μεγαλύτεροι και αναζητούν κάτι περισσότερο βασισμένο στην αξία, κοντά στο τέλος της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας ή αφού τα παιδιά τους έχουν φύγει από το σπίτι.³⁷

---

³⁷ Lu, C. L. (2012). The relationship between CRM, RM, and business performance: A study of the hotel industry in Taiwan. *International Journal of Hospitality Management*

2. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 DARK TOURISM/ DISASTER TOURISM

Με μια τεράστια ιστορία όπως η Ελλάδα, υπάρχουν προφανώς και σκοτεινά κεφάλαια. Στις πιο σύγχρονες περιόδους που σχετίζονται με τον σκοτεινό τουρισμό ξεχωρίζει ειδικά η εποχή του εμφυλίου πολέμου μετά τον πόλεμο και η στρατιωτική δικτατορία υπό τον Γεώργιο Παπαδόπουλο από το 1967 έως το 1974. Και στις δύο περιόδους, καθώς και σε έναν βαθμό μεταξύ τους, οι πολιτικοί αντιφρονούντες (κυρίως αυτοί από την αριστερά) υπέστησαν σοβαρή καταπίεση, σε ορισμένες περιπτώσεις εγκλεισμό σε απομονωμένα νησιά εξορίας, συμπεριλαμβανομένων διαβόητων κέντρων βασανιστηρίων και στρατοπέδων συγκέντρωσης όπως οι εγκαταστάσεις στη Μακρόνησο και τη Γυάρο. Υπήρχαν κι άλλα μέρη σαν αυτά, αλλά και στρατόπεδα συγκέντρωσης στην ενδοχώρα, αλλά αυτά τα δύο ξεχωρίζουν. Σε γενικές γραμμές, η Ελλάδα δεν είναι υπερβολικά αφοσιωμένη στην ανάμνηση των σκοτεινού κεφαλαίου του πρόσφατου παρελθόντος της, και σίγουρα όχι στο να κάνει μετατροπές για τους τουρίστες των συνδεδεμένων αυθεντικών χώρων. Έτσι, η επίσκεψη σε αυτά τα μέρη παραμένει μια περιπέτεια έξω από τα πλαίσια της τουριστικής υποδομής της χώρας. Ωστόσο, χάρη στην κυρίαρχη τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα, οι μεταφορές εντός της χώρας, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης στα νησιά, είναι καλά ανεπτυγμένη.³⁸

Η Γυάρος ήταν ένας τόπος εξορίας και εγκλεισμού, αλλά απέκτησε τη μεγαλύτερη φήμη του κατά τη διάρκεια των ημερών της στρατιωτικής χούντας μεταξύ 1967 και 1974, όταν αμέσως μετά το πραξικόπημα συνελήφθησαν και απελαύνονταν κυρίως πολιτικοί αντιφρονούντες από το αριστερό φάσμα, οι οποίοι απομακρύνθηκαν από την ελληνική κοινωνία και εξορίστηκαν σε αυτό το σκληρό άγονο βράχο από το καθεστώς. Οι συνθήκες ήταν σκληρές, ο τόπος απέκτησε ακόμη και το επίθετο του "μεσογειακού Νταχάου". Αφού η φυλακή έκλεισε και εγκαταλείφθηκε, το Ελληνικό ναυτικό χρησιμοποίησε το νησί ως στόχο. Για σχεδόν μια δεκαετία το νησί έχει ανοίξει στο κοινό, αλλά δεν υπάρχει απολύτως καμία τουριστική υποδομή. Το νησί είναι ακατοίκητο και χωρίς συντήρηση, παρόλο που έχει χαρακτηριστεί ιστορικό μνημείο. Τα πρώην κτίρια της φυλακής καταρρέουν, αλλά σε πρόσφατες φωτογραφίες είναι ακόμα σε σχετικά καλή κατάσταση. Πρόκειται για ένα εξαιρετικά άγονο νησί, με σχεδόν καθόλου βλάστηση, με γυμνούς βράχους. Τα κτίρια των φυλακών είναι εγκαταλειμμένα και μετά από δεκαετίες εγκατάλειψης καταρρέουν.³⁹

Ένα άλλο πρώην νησί – φυλακή στο Αιγαίο Πέλαγος είναι η Μακρόνησος. Απέκτησε την ιδιαίτερη φήμη της σε μια προγενέστερη περίοδο των σκοτεινών κεφαλαίων της Ελλάδας κατά τη διάρκεια της ιστορίας μετά τον β' Παγκόσμιο πόλεμο. Αμέσως μετά το τέλος του πολέμου, η Ελλάδα μπήκε σε έναν εμφύλιο πόλεμο από το 1946 έως το 1949. Κατά τη

³⁸ Eurostat (2016) Tourism Satellite Accounts in Europe

³⁹ Gyr, U (2010) The History of Tourism: Structures on the Path to Modernity

διάρκεια αυτής της περιόδου, και για μερικά χρόνια μετά από αυτό, οι πολιτικοί κρατούμενοι, δηλαδή κυρίως κομμουνιστές, φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν εκεί. Συγκεκριμένα, υποβλήθηκαν σε ένα ιδιαίτερα "πείραμα" με κατήχηση και πλύση εγκεφάλου. Οι κρατούμενοι ήταν «επαναμορφωμένοι» στο ρυθμό της υπεροχής της κλασικής αρχαίας ελληνικής μεγαλοσύνης, η οποία είναι εγγενώς ασυμβίβαστη με τον κομμουνισμό, και εκείνοι που μετανόησαν και ήταν «λυτρωμένοι» έπρεπε να κατασκευάσουν αντίγραφα κλασικών ελληνικών μνημείων. Ίσως το πιο γνωστό όνομα ανάμεσα στα επιζώντα θύματα είναι αυτό του διάσημου συνθέτη Μίκη Θεοδωράκη. Παρόλο που ανακηρύχθηκε ιστορικό μνημείο, δεν είναι ανεπτυγμένο για σκοτεινότερο σκοπό. Τα λείψανα του κέντρου της φυλακής είναι λίγο περισσότερο από ερείπια, συχνά απλά θεμέλια.⁴⁰

Οι πυρκαγιές του 2018 ενδέχεται να αποτελέσουν ακόμα ένα πεδίο της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού. Στις 23 Ιουλίου 2018 στη 13:00, μια πυρκαγιά ξεκίνησε δυτικά της Αθήνας κοντά στην Κινέτα. Λίγες ώρες αργότερα, μια δεύτερη πυρκαγιά άρχισε να καίγεται στα βόρεια της Αθήνας κοντά στην Πεντέλη. Λόγω των πολύ ισχυρών ανέμων στην περιοχή, και οι δύο πυρκαγιές εξαπλώθηκαν γρήγορα, οι οποίες έφτασαν μέχρι τα 124 km/h. Η πυρκαγιά στην Κινέτα έκαψε σπίτια στην περιοχή, ενώ η φωτιά στην Πεντέλη κατευθύνθηκε ανατολικά προς την παραλία, όπου άρχισε να καίει μέρη στο νέο Βουτζά, στο Μάτι και στο Κόκκινο Λιμανάκι, ακριβώς βόρεια της πόλης της Ραφήνας και μέχρι τις βόρειες παρυφές της. Μέχρι το Μάιο του 2019, 102 άνθρωποι έχουν επιβεβαιωθεί νεκροί.⁴¹

2.2 ΟΙΝΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Πολύ πρόσφατα υπήρξε μια νέα εξέλιξη, καθώς το νομικό πλαίσιο του τουριστικού τομέα του κρασιού (νόμος 4276/14) έχει τελικά τεθεί σε έντυπη μορφή. Ο νέος νόμος περιγράφει τις απαιτούμενες προδιαγραφές, ώστε ένα οινοποιείο να μπορεί να πάρει την επίσημη σφραγίδα της έγκρισης για να γίνει «ανοιχτό στους οινοτουρίστες». Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα υπάρχουν περίπου 242 οινοποιεία ανοικτά για τους επισκέπτες, αλλά μένει να δούμε πόσοι από αυτούς θα καταφέρουν τελικά να πάρει αυτή την επίσημη πιστοποίηση. Αυτή είναι μια πραγματικά ενθαρρυντική εξέλιξη που παρέχει την απαραίτητη δομή για καλύτερη οργάνωση, ωθώντας τον ελληνικό τουρισμό ψηλότερα. Ο ελληνικός οινοτουρισμός που έχει ως επί το πλείστον εκφραστεί μέσω των επονομαζόμενων περιφερειακών ενώσεων του αμπελοοινικού οδικού δικτύου και του ισχυρού εμπορικού σήματος, πλέον ενδέχεται να αποτελέσει ένα πάρα πολύ σημαντικό τομέα. Αν ένας επίδοξος οινοτουρίστας ψάχνει για πληροφορίες σχετικά με οργανωμένες ξεναγήσεις κρασιού, θα συναντήσει δυσκολίες, καθώς δεν υπάρχει κατάλληλη δομή ή οργάνωση. Ωστόσο, υπάρχουν πολλά οινοποιεία που δείχνουν τη θέληση να εμπλακούν στον οινοτουρισμό, έχοντας επενδύσει σε εγκαταστάσεις και υπηρεσίες παροχής. Οι επιλογές ποικίλλουν από ένα απλό πακέτο γευσιγνωσίας μέχρι δυνατότητες φιλοξενίας υψηλής κλίμακας. Μέχρι τώρα, τα ολοκληρωμένα πακέτα οινοτουρισμού (περιοδεία, φαγητό, διαμονή) προσφέρονται από μια χούφτα οινοποιείων. Η πρώτη διεθνής διάσκεψη για τον τουρισμό κρασιού που διεξήχθη στη Σαντορίνη έχει δημιουργήσει ακόμη μεγαλύτερες προσδοκίες.⁴²

⁴⁰Gyr, U (2010) The History of Tourism: Structures on the Path to Modernity

⁴¹Φουράκης Π. (2019) Τομάτι του πυρός.

⁴²Whitford, M. (2013) An exploration of events research: Event topics, themes and emerging trends.

Η Βόρεια Ελλάδα, η οποία τείνει να εξελιχθεί σε μια πολύ σημαντική περιοχή οινοτουρισμού, είναι μια πολύ εκτεταμένη περιοχή που περιλαμβάνει τρεις αμπελουργικές περιοχές: την αμπελουργική περιοχή της ηπείρου, την αμπελουργική περιοχή της Μακεδονίας και την αμπελουργική περιοχή της Θράκης. Αυτοί είναι μερικοί από τους πιο ιστορικούς αμπελώνες στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, οι αμπελώνες της Βόρειας Ελλάδας είναι γνωστοί για το μεγάλο δυναμικό παραγωγής τους. Αντίστοιχα, ο οινοτουρισμός στη Βόρεια Ελλάδα είναι σαφώς πολύ πιο οργανωμένος από ό, τι σε οποιοδήποτε άλλο μέρος της Ελλάδας και αυτό οφείλεται στον οργανισμό οίνων της Βόρειας Ελλάδας, ο οποίος έχει σχεδιάσει τους δρόμους του κρασιού της Βόρειας Ελλάδας. Σε ένα τόσο εκτεταμένο χώρο, υπάρχει μεγάλη δυνατότητα για τουρισμό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους για να ικανοποιήσει όλες τις επιθυμίες και τις αναζητήσεις των επισκεπτών. Ο οινοτουρισμός στη Βόρεια Ελλάδα υποβοηθείται σε μεγάλο βαθμό από την Εγνατία οδό, η οποία τέμνει τη Βόρεια Ελλάδα από άκρο σε άκρο και διευκολύνει τα γρήγορα και ασφαλή οδικά ταξίδια. Οι δρόμοι του κρασιού της Βόρειας Ελλάδας περιλαμβάνουν οκτώ διαδρομές που ξεκινούν στα δυτικά, από την περιοχή της ηπείρου και την οδό του κρασιού της ηπείρου. Συνεχίζουν μέσω του κεντρικού τμήματος της περιοχής της Μακεδονίας. Έτσι, η διαδρομή του κρασιού συνεχίζεται μέσω της περιοχής της Δυτικής Μακεδονίας.⁴³

2.3 ΑΣΤΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η αστροκατασκήνωση στη Θάσο είναι μια εθελοντική προσπάθεια, η οποία στοχεύει στην προώθηση της αστρονομίας και της αγάπης για τη φύση όχι μόνο για τους ερασιτέχνες αστρονόμους, αλλά και για τους λάτρεις του ουρανού, ανεξάρτητα από γνώσεις, δεξιότητες και ηλικία. Διεξήχθη για πρώτη φορά το 2009 με 80 κατασκηνωτές και από τότε φιλοξενεί πάνω από 200 λάτρεις του ουρανού και πολλούς άλλους επισκέπτες. Λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο τον Ιούλιο στην κορυφή της Θάσου και η διάρκεια είναι 5 ημέρες. Εκτός από τις διαλέξεις και τα σεμινάρια από διακεκριμένους επιστήμονες, καθηγητές και ερασιτέχνες αστρονόμους, η αστροκατασκήνωση φιλοξενεί και άλλες εκδηλώσεις που πλαισιώνουν τη διάδοση της επιστήμης. Με αυτόν τον τρόπο, η αστροκατασκήνωση είναι μια μορφή αστροτουρισμού.⁴⁴

Αν και νέος ως όρος, ειδικά στην Ελλάδα, εδώ και χρόνια υπάρχουν επιχειρήσεις, ακόμη και λέσχες που ασχολούνται με τον αστροτουρισμό είτε επαγγελματικά είτε εθελοντικά. Ο αστροτουρισμός είναι ένα εργαλείο για τη διάδοση της γνώσης είτε άμεσα είτε έμμεσα. Αλλά λόγω της φύσης του αντικειμένου, δίνεται η ευκαιρία να δημιουργηθούν ισχυρά συναισθήματα που συνεισφέρουν στη δημιουργία του χαρακτήρα και μερικές φορές ακόμα και ως θεραπευτικός παράγοντας. Δεν περιλαμβάνει απλώς εθελοντικές προσπάθειες ή δραστηριότητες οργανισμών. Από αυτή την άποψη, το πλεονέκτημα της για την παροχή αστροτουρισμού ως πρωτότυπης εφαρμογής μπορεί να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα μιας τουριστικής επιχείρησης. Η ευκαιρία για συνεργασία με άλλους τομείς και η μείωση του κόστους δημιουργίας καθιστά εφικτή την εφαρμογή αυτών των έργων. Ο αστροτουρισμός

---

⁴³Whitford, M. (2013) An exploration of events research: Event topics, themes and emerging trends.

Int. J. Event Festiv. Manag

⁴⁴ Cole, S (2015) Space tourism: prospects, positioning, and planning

μπορεί να προσφέρει πολλά στη διάδοση της επιστήμης, στην εφαρμογή της επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.⁴⁵

2.4 ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Με βάση τη νομοθεσία του 2005 που επιτρέπει καταδύσεις αναψυχής σε όλη την Ελλάδα, με εξαίρεση τις καθορισμένες αρχαιολογικές περιοχές, οι δήμοι σε όλη την Ελλάδα ξεκίνησαν εκστρατεία για την προσέλκυση τουριστών. Περίπου 250.000 δύτες από το εξωτερικό, με τις οικογένειές τους, επισκέφθηκαν την Ελλάδα μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου του 2011. Περίπου το 70% των δυτών που έχουν ήδη επισκεφθεί την Ελλάδα είναι από τη Γερμανία, τη Ρωσία, την Ισπανία, τη Γαλλία και την Ιταλία, και το άλλο 30 % είναι από τις Η.Π.Α. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη, η Ελλάδα επιλέχθηκε ως ο προτιμότερος προορισμός καταδύσεων κατά 95 % των συνολικά 7.500 δυτών που ανταποκρίθηκαν σε ερωτηματολόγια την περίοδο 2006-2007. Η Ελλάδα κέρδισε αυτόν τον τίτλο για τρεις κύριους λόγους που αναφέρθηκαν από τους ερωτηθέντες στην έρευνα:⁴⁶

- 1) υπάρχουν περισσότερα από 20.000 ναυάγια στον ελληνικό βυθό, από τα οποία 6.000 έχουν επισήμως αναγνωρισθεί.
- 2) Οι καταδύσεις στην Ελλάδα κοστίζουν περίπου το ένα τρίτο αυτού σε άλλους προορισμούς καταδύσεων όπως η Μάλτα, η Ιταλία, η Κροατία, η Τουρκία και η Κύπρος
- 3) Οι οικογένειες των δυτών είναι πολύ ευτυχείς να τις συνοδεύσουν στην Ελλάδα, η οποία προσφέρει πληθώρα άλλων δραστηριοτήτων για απολαυστικές διακοπές.

Η Ελλάδα έχει 16.500 χιλιόμετρα ακτογραμμής κατάλληλα για καταδύσεις, με τους κύριους προορισμούς ξένων δυτών να είναι τα νησιά Κως, Κέρκυρα, Ζάκυνθος και Κρήτη, ενώ η πρόσφατη έγκριση της επαναοριοθέτησης της περιοχής των Βορείων Σποράδων, με 14 νέα σημεία κατάδυσης, δημιουργεί μια νέα ορμή στην ελληνική αγορά για τον τουρισμό καταδύσεων. Υπάρχουν πολλά κέντρα καταδύσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα, καθώς και σχολές καταδύσεων, ενώ υπάρχουν επίσης σκάφη καταδύσεων που συνδυάζουν διακοπές με καταδύσεις και προσφέρουν μια απέραντη ποικιλία από αξιοθέατα τόσο μέσα όσο και έξω από το νερό.⁴⁷

- 1) ηφαιστειο στη Σαντορίνη: Η Σαντορίνη, με το ηφαιστειακό παρελθόν της, το πραγματικά εντυπωσιακό τοπίο με τα απόκρημνα βουνά, τις παραλίες με τη μαύρη άμμο και τα καταγάλανα νερά, είναι ένα πολύ δημοφιλές σημείο κατάδυσης για δύτες από όλο τον κόσμο. Τα νερά γύρω από τη Σαντορίνη προσφέρουν πλούσια υποβρύχια γοητεία και ομορφιά, συμπεριλαμβανομένων κρατήρων και ναυαγίων.
- 2) Κάλυμνος: Η αλιεία με σφουγγάρι, η μεταποίηση και η διαπραγμάτευση ήταν τα κύρια επαγγέλματα στο νησί της Κάλυμνου για εκατοντάδες χρόνια. Στην πραγματικότητα, η χρήση σφουγγαριών περιγράφηκε από τον Αριστοτέλη και αναφέρεται στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια. Στην Κάλυμνο, υπάρχουν πολλά επαγγελματικά κέντρα καταδύσεων, που προσφέρουν εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις και την ευκαιρία πιστοποίησης σε καταδύσεις. Πολλά από αυτά τα κέντρα οργανώνουν εκδρομές, και προσφέρουν ακόμη και στα παιδιά την ευκαιρία να καταδυθούν.

⁴⁵ Cole, S (2015) Space tourism: prospects, positioning, and planning

⁴⁶ WTTC (2017). Tourism and Travel Impact on the economy Greece

⁴⁷ WTTC.(2013), Travel & Tourism Economic Impact 2013 – Greece. London: World Travel and Tourism Council.

- 3) Κουφονήσια: Η βραχώδης ακτή τους είναι ιδανική για καταδύσεις. Η θάλασσα στο Κουφονήσι είναι ένας ιδανικός χώρος καταδύσεων.
- 4) Μύκονος: Η Μύκονος είναι ένας από τους παλαιότερους προορισμούς καταδύσεων στην Ελλάδα. Οργανωμένες καταδύσεις και κέντρα λειτουργούν στο νησί με πολλά χρόνια εμπειρίας και σύγχρονο εξοπλισμό. Παρέχουν μια σειρά προγραμμάτων για αρχάριους και προχωρημένους δύτες. Ο καλύτερος μήνας για καταδύσεις στη Μύκονο είναι ο Σεπτέμβριος λόγω της κατάλληλης θερμοκρασίας του νερού και της υψηλής ορατότητας στο βυθό της θάλασσας.
- 5) Νάξος: Οι καταδύσεις πραγματοποιούνται στο ναυάγιο, κοντά στο Αμαρίδη, καθώς και σε άλλα σημεία του νησιού.
- 6) Σύρος: Στη Σύρο υπάρχουν διάφορες τοποθεσίες για καταδύσεις με εξοπλισμό καταδύσεων. Υπάρχει μια συνεχής ροή τουριστών που έρχεται σε δύο ή τρεις ημέρες για καταδύσεις όλο το χρόνο. Το νησί έχει πολλές τοποθεσίες και κάτω από τη θάλασσα, όπως σπήλαια, ναυάγια, κοραλλιογενείς υφάλους και άλλα. Με αυτόν τον τρόπο γίνονται δυνατές πολλές εναλλακτικές επιλογές εξερεύνησης.

2.5 ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Όσον αφορά το γενεαλογικό τουρισμό στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον από τουρίστες εβραϊκής καταγωγής. Η ιστορία των Εβραίων στην Ελλάδα μπορεί να εντοπιστεί τουλάχιστον στον 4ο αιώνα π.χ. Η παλαιότερη και η πιο χαρακτηριστική εβραϊκή ομάδα που κατοικεί στην Ελλάδα είναι οι Ρομανιώτες, γνωστοί και ως Έλληνες Εβραίοι. Ο όρος "Έλληνας Εβραίος" χρησιμοποιείται κυρίως για κάθε άτομο εβραϊκής καταγωγής ή πίστης που κατοικεί ή κατάγεται από τη σύγχρονη Ελλάδα. Έως το 2019 η εβραϊκή κοινότητα στην Ελλάδα ανέρχεται σε περίπου 6.000 από έναν πληθυσμό 10,8 εκατομμυρίων, που συγκεντρώνεται κυρίως στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τη Λάρισα, το Βόλο, την Χαλκίδα, τα Ιωάννινα, τα Τρίκαλα, την Κέρκυρα ενώ ελάχιστοι παραμένουν στην Καβάλα και στη Ρόδο. Οι Έλληνες Εβραίοι σήμερα σε μεγάλο βαθμό ζουν δίπλα-δίπλα σε αρμονία με τους Χριστιανούς Έλληνες, συνεχίζοντας ωστόσο να εργάζονται με άλλους Έλληνες και Εβραίους παγκοσμίως, για την καταπολέμηση της αύξησης του αντισιμιτισμού στην Ελλάδα. Προς το παρόν η εβραϊκή κοινότητα της Ελλάδας καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες για τη δημιουργία ενός μουσείου ολοκαυτώματος στη χώρα. Αντιπροσωπεία και ο Πρόεδρος των εβραϊκών κοινοτήτων της Ελλάδας συναντήθηκαν τον Νοέμβριο του 2016 με Έλληνες πολιτικούς και τους ζήτησαν να υποστηρίξουν το αίτημά τους να επιστρέψουν τα κοινοτικά αρχεία της εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης από τη Μόσχα. Μετά τον πόλεμο, πολλοί Έλληνες Εβραίοι μετανάστευσαν στο Ισραήλ. Τον Αύγουστο του 1949, η ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι οι Εβραίοι στρατιωτικής ηλικίας θα επιτρεπόταν να φύγουν στο Ισραήλ με την προϋπόθεση ότι παραιτήθηκαν από την ελληνική ιθαγένεια, να υποσχεθούν να μην επιστρέψουν ποτέ και να πάρουν τις οικογένειές τους μαζί τους. Οι Έλληνες Εβραίοι που μετακόμισαν στο Ισραήλ έχουν ιδρύσει αρκετά χωριά, συμπεριλαμβανομένου του TsurMoshe. Κάποιοι μετανάστευσαν επίσης στις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά και την Αυστραλία. Η Ελλάδα ήταν η πρώτη χώρα στην Ευρώπη μετά τον πόλεμο που έδωσε πίσω στην εβραϊκή κοινότητά τις περιοχές των Εβραίων, που σκοτώθηκαν από τους Ναζί στο Ολοκαύτωμα και τον πόλεμο ως αντιστασιακοί, έτσι ώστε οι κοινότητες να έχουν τη δυνατότητα να παγιωθούν. Υπάρχουν κοινότητες στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Η Κοινότητα είχε μικρή μείωση από την κρίση της ελληνικής κυβέρνησης. Από το 2015, περίπου 6.000 Εβραίοι ζουν στην Ελλάδα, κυρίως στην Αθήνα και λιγότερο από 2.000 στη Θεσσαλονίκη. Η Ελληνική εβραϊκή κοινότητα ήταν παραδοσιακά φιλοευρωπαϊκή. Σήμερα οι Εβραίοι της Ελλάδας είναι ενσωματωμένοι και εργάζονται σε όλους τους τομείς του ελληνικού κράτους και της ελληνικής κοινωνίας, όπως στους τομείς της οικονομίας, της επιστήμης και της πολιτικής. Η Κοινότητα της

Θεσσαλονίκης ζήτησε από τη Γερμανία να καταβάλει πληρωμές, λόγω του ότι οι Εβραίοι της Ελλάδας πλήρωσαν για να σώσουν τα μέλη της οικογένειάς τους, αφού οι Ναζί ζήτησαν αυτά τα χρήματα, αλλά οι Ναζί δεν τους απελευθέρωσαν ποτέ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απέρριψε την πρόταση αυτή. Σύμφωνα με το σημαντικό εβραϊκό παρελθόν και το παρόν της Θεσσαλονίκης, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο σχεδίασε μαζί με την εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης το 2014, την επαναλειτουργία της Σχολής εβραϊκών σπουδών. Μια πρώην εβραϊκή σχολή καταργήθηκε 80 χρόνια πριν από τον Έλληνα δικτάτορα Ιωάννη Μεταξά. Αυτή η νέα σχολή ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2015 το έργο της με τον κορυφαίο καθηγητή Γεώργιο Αντωνίου στη Φιλοσοφική Σχολή. Στην πανεπιστημιούπολη ένα μνημείο για τον εορτασμό του παλιού εβραϊκού νεκροταφείου αποκαλύφθηκε επίσης το 2014. Η πανεπιστημιούπολη χτίστηκε μερικώς σε αυτό το παλιό νεκροταφείο. Το Ελληνικό Κοινοβούλιο αποφάσισε να δώσει πίσω την ελληνική υπηκοότητα σε όλους τους επιζώντες του Ολοκαυτώματος που έχασαν την ελληνική ιθαγένεια όταν έφυγαν από τη χώρα. Όσοι γεννιούνται εκτός Ελλάδας από έναν ή και δύο Έλληνες γονείς δικαιούνται να διεκδικήσουν το δικαίωμά τους για ελληνική ιθαγένεια μέσω του πρόγονός τους που γεννήθηκε στην Ελλάδα. Για τη διαδικασία απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας, δεν υπάρχει λόγος να αποδείξουν τη θρησκευτική ονομασία των προγόνων τους.⁴⁸

2.6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Ένα σημαντικό κεφάλαιο του ελληνικού τουρισμού τα τελευταία χρόνια είναι τα ταξίδια που συνοδεύονται από εθελοντική εργασία. Μάλιστα, το φαινόμενο αυτό ενισχύθηκε σημαντικά από την έλευση πολλών χιλιάδων προσφύγων, όπου πολίτες ξένων κρατών έσπευσαν κατά χιλιάδες στην ελληνική περιφέρεια, προκειμένου να προσφέρουν ανθρωπιστική βοήθεια στους πληγέντες. Μαζί με την ανθρωπιστική βοήθεια, οι ξένοι εθελοντές κατάφεραν να έρθουν σε επαφή με Έλληνες εθελοντές, οι οποίοι με τη σειρά τους, τους έφεραν σε επαφή με την ελληνική κουλτούρα.⁴⁹

Σημαντικό κεφάλαιο για την Ελλάδα αποτελεί ο τομέας του πολιτιστικού τουρισμού. Χιλιάδες τουρίστες έρχονται στην Ελλάδα, περιδιαβαίνουν την ελληνική ύπαιθρο και έρχονται σε επαφή με μικρά χωριά, στα οποία εργάζονται για μικρά διαστήματα, γνωρίζονται με τους ντόπιους, μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα και αρκετοί από αυτούς αγοράζουν σπίτια. Μάλιστα, υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις ανθρώπων οι οποίοι εγκατέλειψαν τη δουλειά τους στη χώρα προέλευσης τους και έμειναν μόνιμα στην Ελλάδα, μετά από ένα ταξίδι.⁵⁰

⁴⁸ Fleming (2019) The Jews of Greece. Princeton University Press

⁴⁹ World Economic Forum (2017) The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017

⁵⁰ World Economic Forum (2017) The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που παρατέθηκαν στην εργασία, είναι προφανώς ότι οι παραπάνω τάσεις του παγκόσμιου όχι μόνο είναι δυνατό να εφαρμοστούν στην Ελλάδα, αλλά σχεδόν όλα ήδη εφαρμόζονται. Τομείς όπως ο καταδυτικός τουρισμός και ο τουρισμός εμπειριών εφαρμόζονται ήδη εδώ και δεκαετίες με κέντρο τα ελληνικά νησιά. Σίγουρα, ο αστροτουρισμός δεν έχει αναπτυχθεί τόσο πολύ, ίσως λόγω της όχι και τόσο αποτελεσματικής προβολής του. Η ποιότητα και η φήμη του ελληνικού κρασιού φαίνεται ότι θα συμβάλει περαιτέρω στην ανοδική πορεία του οινοτουρισμού, όπως θα συμβεί και το ίδιο με τον γενεαλογικό τουρισμό. Ο σκοτεινός τουρισμός είναι το μοναδικό είδος που δεν έχει αναπτυχθεί, καθώς δεν μεταφράζεται σε οργανωμένα ταξίδια αλλά εξακολουθεί να ανήκει στη σφαίρα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Με λίγα λόγια, όλες οι προαναφερθείσες τάσεις παρουσιάζουν προοπτικές εξέλιξης λόγω της ποικιλομορφίας της Ελλάδας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- 1) Alebaki, M. (2012). Exploring factors that affect wine tourism development. Phd Thesis. Aristotle University of Thessaloniki, School of Agriculture, Department of Agricultural Economics.
- 2) Alexander, C. (2010) 'the Third Sector' in K. Hart, J. Lavelle and A. Cattani (Ed) the Human Economy: A Citizen's Guide
- 3) Baird, T. (2013). Innovation in New Zealand wine tourism businesses. Paper presented at Tourism, Local Foods and Regional Development
- 4) Brown (2006) "Critical Success Factors for Wine Tourism Regions: a demand analysis". Tourism Management
- 5) Casini, L. (2015) Sustainability in the wine industry: Key questions and research trends A. Agric. Food Econ
- 6) Cole, S (2015) Space tourism: prospects, positioning, and planning
- 7) Connell, J. (2009). Tourism: a modern synthesis. 3rd ed. London: South Western Cengage Learning
- 8) Costa (2011) 'Tourism and Third Sector Organisations—Strangers Or Partners?', Tourism Planning & Development
- 9) DiFonzo, N. (2007) Rumor Psychology: Social and Organizational Approaches. Washington, DC: American Psychological Association
- 10) Eurostat (2016) Tourism Satellite Accounts in Europe
- 11) Fan, L. (2012) 'Shelter Strategies, Humanitarian Praxis and Critical Urban Theory in Post-Crisis Reconstruction', Disasters

- 12) Fernández, A. (2018). "Tourism Destination Governance: Guidelines for Implementation", in E. Fayos -Solà, J. da Silva, and J. Jafari, eds.: Knowledge Management in Tourism: Policy and Governance Applications
- 13) Fleming (2019) The jews of Greece. Princeton University Press
- 14) Getz. (2006) . "Sustainable Wine Tourism: The Host Community Perspective." JournalOfSustainableTourism
- 15) Gyr, U (2010) The History of Tourism: Structures on the Path to Modernity
- 16) Huertas, R.(2015) Perceived efficacy of sustainability strategies in the US, Italian, and Spanish wine industries. Int. J. Wine Bus. Re
- 17) Knudsen, B.,T., (2011) "Thanatourism: Witnessing difficult pasts." Tourist Studies
- 18) Liu. (2012). "Old Wine region, new concept and sustainable development: winery entrepreneurs' perceived benefits from wine tourism on Spain's Canary Islands." Journal Of Sustainable Tourism
- 19) Lu, C. L. (2012). The relationship between CRM, RM, and business performance: A study of the hotel industry in Taiwan. InternationalJournalofHospitalityManagemen
- 20) McGahem, J. (2005), Memoir. London: Faber and Faber
- 21) McManus, R. (1997), 'Heritage and Tourism in Ireland: An Unholy Alliance?', Irish Geography
- 22) Meldon, J. (1995), 'Tourism and the Environment', Geographical Viewpoint
- 23) Merrigan, M. (2006a), 'Genealogy & Heraldry Bill 2006 Published', Ireland's Genealogical Gazette, Volume 2. Issue 3
- 24) Molina, A. (2011). Wine tourism in Spain: Denomination of origin effects on brand equity. InternationalJournalofTourismResearch
- 25) Morrissey, J. (2005), 'A Lost Heritage: The Connaught Rangers and Multivocallrishness' in Ireland's Heritages: Critical Perspectives on Memory and Identity. Aldershot: Ashgate
- 26) Nash, C. (1993), " Embodying the Nation': The West o f Ireland Landscape and Irish Identity' in O 'Connor, B. and Cronin, M. (eds), Tourism in Ireland: A Critical Analysis. Cork: Cork University Press.
- 27) Nash, C. (2002), 'Genealogical Identities\ Environment and Planning D: Society and Space
- 28) O 'Brien, B. (2005), 'Our rituals should help us cope with change', The Irish Times, 31 December
- 29) Petkus, E. (2004). Enhancing the application of experiential marketing in the arts. InternationalJournalofNonprofitandVoluntarySectorMarketing
- 30) Przulski (2010) The Economics of Natural Disasters. Vol. 5507. Washington, D.C: World Bank

- 31) Ramaswamy, V. (2004). The future of competition: Co-creating unique value with customers. Boston: HarvardBusinessSchoolPress.
- 32) Robb, E., M., (2009) "Violence and Recreation : Vacationing in the Realm of Dark Tourism", Anthropology and Humanism
- 33) Ryan, C. (2012). Antecedents of tourists' loyalty to Mauritius: The role and influence of destination image, place attachment, personal involvement, and satisfaction. JournalofTravelResearch
- 34) Seymour, K. 2012. A social and environmental impact analysis of scuba diving activities at Sodwana Bay. Potchefstroom: North-WestUniversity, PotchefstroomCampus
- 35) Sharples, L. (2002). The History and Development of Chilean Wines. InternationalJournalofWineMarketing
- 36) Shin, J.H. (2004), 'Hospitality and Tourism Marketing: Recent Developments in Research and Future Directions', International Journal o f Hospitality Management
- 37) Sidik, R., H., B., (2012) "Dark Tourism : Illuminating the Role of Innovation in a Postmodernist Society", a study on "Reflections" at Bukit Chandu
- 38) Stone, P. R. 2005. "Consuming dark tourism: A Thanatological Perspective." JournalofEnvironmentalManagement
- 39) Stone, P., (2011) "Dark tourism: towards a new post-disciplinary research agenda" International Jo0urnal of Tourism Anthropology
- 40) Whitford, M. (2013) An exploration of events research: Event topics, themes and emerging trends. Int. J. Event Festiv. Manag
- 41) Wieslawa.(2012). "Enotourism as a Form of Activating Rural Areas (On the Basis of the Province of Podkarpackie)." JournalOfManagementPolicy&Practice
- 42) World Economic Forum (2017) The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017
- 43) WTTC. (2013), Travel & Tourism Economic Impact 2013 – Greece. London: World Travel and Tourism Council.
- 44) WTTC (2017). Tourism and Travel Impact on the economy Greece

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Φουράκης Π. (2019) Το μάτι του πυρός.